

Knut Hamsun

Fra det ubevidste Sjæleliv

bokselskap.no
Oslo 2023

bokselskap.no, Oslo 2023

Knut Hamsun: *Fra det ubevidste Sjæleliv*

Teksten i bokselskap.no følger Samtiden, 1890 (Vol. 1), s. 325–334 (Bergen/Grieg).

Digitaliseringen er basert på fil fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-699-3 (bokselskap.no),

978-82-8319-700-6 (epub), 978-82-8319-701-3 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

Fra det ubevidste Sjæleliv

Bare et enkelt Træk af mine mange, det sidste af dem, noget, der har hændt mig her i Lillesand.

En Aften for nogle Uger siden gaar jeg min sædvanlige Tur op til Molands Kirke, der ligger en kort Halvfjerdning fra Byen. Jeg besaa for tyvende Gang Kirkegaarden, læste Gravskrifter, mored mig med at tælle efter, hvormange det var, som var «døde i Troen paa sin Frelser», og standsed endelig ved et Trækors, der bar følgende Indskrift nedenunder et Kvindenavn:

Jeg ved, at min Frelser lever, og jeg skal beskue Gud af mit Kjød. Job. 19. 25, 26.

Det forstod jeg ikke. Der foresvæved mig noget om Opstandelsen, men det vilde ikke rigtig slaa til, og dette med Kødets blev mig tilslut saa mageløst dunkelt, at jeg skrev det hele Skriftsted af i min Notisebog, for ved Leilighed at faa det udlagt af nogen, som forstod sig mere paa det, end jeg.

Paa Hjemvejen møder jeg endel spadserende fra Byen, jeg blir optagen af andre Forestillinger, og Kødets kommer mig ikke mer i Tankerne. Det vakte nemlig min Interesse, at alle de brave Mennesker, jeg mødte, skuled saa forarget til mig, formelig gik tilside for mig paa Vejen, som om det i Grunden var et frækt Stykke af mig, at ogsaa jeg gik der. Jeg var allerede bleven vel vant med disse Blikke og Miner af Folk her, saa jeg kendte dem godt igen; men alligevel, den Aften gjorde det mig med Skam at mælde lidt trist, at jeg altsaa var bleven en saa dybt mærket Mand – uagtet jeg aldrig havde røvet en Bank, aldrig overfaldt Kvinder og aldrig slaaet ihjæl.

Da jeg var kommet til et af de første Huse i Byen, stemmes der op en Sang indenfor, en af disse halvvilde Sankey-Klager, en ^[326] Duet, akkompagneret af Guitar. Jeg standser, kommer ind i en ny Nuance af mindre glad Stemning, blir rørt, læner mig ind til Havestakittet og lytter begærligt til Musiken. Jeg staar der alene.

Om lidt strømmer der flere til, spadserende standser, Folk kommer ud fra Nabohusene og stiller sig op; jeg trykkes paany af disse uvillige Blikke fra Forsamlingen, kunde mod Sædvane slet ikke holde dem ud og gik derfor snarest muligt min Vej.

Jeg fortæller alt dette, forat man kan se, at min Stemning ikke var aldeles lys, da jeg kom hjem.

Nu driver jeg en Stund paa min Altan, – jeg har en Altan, som jeg har lejet, og som ingen anden har Adgang til, en prægtig Altan lige over Sjøen, stor som en Dansesal, med underlige Planter og Vækster langs Rækværket. Jeg gaar altsaa og driver paa denne Altan og ser paa Sjøen, som ligger blikstille nedenunder mig; det er mørkt, og Lyset fra Saltholmen Fyr blinker op mod Byen. Men hvor længe jeg vandrer frem og tilbage og spekulerer paa forskellige Ting, kan jeg slet ikke komme i bedre Humør, og da Klokken slaar tolv i Kirketaarnet, forlader jeg Altanen og gaar ind i mit Værelse.

Her tænder jeg Lampen, stopper en Pibe, finder mig noget at læse paa, tager med mig – som jeg altid plejer – Blyant og Papir og begiver mig ind i Soveværelset. Alt dette er det af Vigtighed at huske paa.

Saa gaar jeg tilsengs.

Det var et Hefte af *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, jeg havde taget med til Læsning, og jeg laa just og nød en Artikel om «Vor Tids Kanal anlæg», da mit Øje stødte paa Navnet Alostá, og jeg tænkte en Stund paa denne mærkelige Jesuit, som jeg husked, at jeg engang før havde læst noget om. Saa læser jeg Artiklen ud, slukker Lampen og sovner.

Dette var om Aftenen.

*

Da jeg vaagner om Morgen, ser jeg begge de Papirer, jeg havde taget med forat skrive paa, fyldt af Bogstaver, og jeg giver mig straks til at granske dem. Det er to Smaastykker, et Slags Jagtskrøner, som er nedskrevne.

Jeg bliver saa forundret, at jeg sidder i Sengen en lang Stund, uden at klæde mig paa, uden at røre mig. Jagt er nemlig noget, som jeg slet ikke forstaar mig paa og aldrig har i Tanken. [327] Jeg kender forsaavidt langt bedre til Jordbrug og Skræddersøm end til Jagt.

Nu tænker jeg mig om og føler en Anelse i mit Blod om, at jeg om Natten, mens det endnu var mørkt, havde grebet Blyanten og Papirerne paa Bordet foran mig og skrevet ned disse to Smaastubber. Jeg havde ikke tændt Lys; disse Bogstaver er skrevne i Mørke, Linjerne gaar op og ned; men de har alle de Skilletegn og den samme Ortografi, som jeg vilde brugt i fuldt vaagen Tilstand. Jeg, som kender min Skrift, kan ogsaa se, at disse Bogstaver er skrevne med en svær Fart; men der forekommer ikke en eneste Udstrygning eller Rettelse i Teksten.

Det ene af Papirerne har Overskriften: «At fange Haner» og følgende Indhold:

„Man lejer for en Slik og ingenting Matroserne fra 14 Skibe paa Havnen til at springe efter en Hane og faa den godt i Rænd. Naar det er gjort, sætter man sig i en Vogn med 2 Heste for og kører efter den 3 Gange rundt Byen, forat udmatte den, hvorefter man stiger ud af Vognen og jager Hanen ind i et Vedskur. Nu ringer man paa i et eller andet Hus og faar laane et Grydelaag af Malm til at lægge over Hanen, hvorpaa man faar en liden Pige paa 4 Aar til at stikke sin Haand ind under Grydelaaget og trække Hanen frem.»

Det andet Stykke lyder saa:

«Man gaar en Eftermiddag ud til Haren, væbnet med en Mursten, en Snusdaase og et Spejl. Man lægger Stenen, bestrøet med Snus, midt i Harens Vej og sætter sig til at vente. Nu kommer Haren, nærmer sig Stenen, snuser til Tobakken og kommer til at nyse. Men idet den nyser, støder den Hovedet mod Stenen og slaar sig ihjæl. Saa løber man til, tager Haren forsigtigt ved begge Øren og holder den op for Spejlet, forat se om den er død, men dette maa gøres med stor Forsigtighed, for ikke at pine Dyret mer end nødvendigt. Viser det sig nu, at der endnu er Liv i Haren, lægger man den blødt tilbage paa Græsset, indtil den har udaandet; men hvis den allerede er død, er der altsaa intet at gøre ved det, og man kaster den paa Nakken og bærer den hjem.»

Denne sidste Stub har ingen Overskrift, eller rettere: der er noget skrevet ovenover, men det er ulæseligt; det er slet ikke Bogstaver; naar jeg ser paa disse underlige Kroger, maa jeg tænke paa Tegn i Sol og Maane. Men eftersom det første Stykke [328] har Overskriften: At fange Haner, kunde maaske dette sidste passende hedde: At fange Harer. Dog, det er ikke det, som det synes at have været min Agt at kalde det; den utydelige Overskrift begynder nemlig med et V; forøvrigt synes hele Overskriften at være føjet til bagefter at Stykket var færdigt.

Begge Stubber er her nedskrevne nøjagtigt som de fandtes paa Papirerne, uden Forbedringer.

*

Jeg har ved tidligere Lejligheder kunnet notere en glemt Ting eller endog skrive et halvt Snes Linjer om Natten i Mørke og temmelig søvnig; men jeg har dog altid været saa meget bevidst, at jeg straks om Morgenens har grebet efter Papirerne, forat se, om det skrevne dued til noget. Jeg har ogsaa stundom om Dagen, naar min Tanke og Følelse har besat rigtig stærkt en Ting, siddet i et Slags Hallucination og skrevet længere Stunder og faaet det en Smule bra til, skønt jeg har maattet gennemgaa og rette efterpaa. Denne Gang derimod har jeg arbejdet i absolut sovende Tilstand og skrevet ikke alene logisk korrekt, men ogsaa literært læseværdigt; ja, jeg vilde endog nu finde yderst lidet at forandre i disse Jægerskrøner fra hin Nat. Ikke fordi jeg mener, at der er noget overordentligt morsomt ved dem, men de er alligevel ikke uden Lune; desuden tør de altsaa være en splinterny Opfindelse paa Jagtvidenskabens Omraade, som ikke tidligere er kommet til Jægers Kundskab.

Dette var min første Tanke, da jeg vaagned; jeg tog det spøgefuldt.

Nu var da Spørgsmaalet, om jeg havde læst eller hørt disse Historier nogen Steder. Jeg tænkte nøje efter, men var ikke istand til at huske dem fra før, jeg kendte dem slet ikke igen. Saadanne Ting interesserer mig heller aldrig; støder jeg paa noget af det Slags i Aviser, springer jeg det over, det keder mig, jeg læser det ikke. Jeg følte mig altsaa næsten vis paa, at Historierne var originale.

Men – sagde jeg til mig selv – om jeg ogsaa skulde have læst eller hørt dem, saa kan jeg dem da ialfald ikke udenad, og hvorledes kunde jeg saa have skrevet dem ned i Søvn saa fejlfrigt og med sliG Fart? Dette var i sig selv et Fænomen. Begge Skrøner er nedskrevne med den skødesløse Haandskrift, som jeg har vænnet mig til at bruge, naar jeg noterer noget midlertidigt for mig selv, med halve Bogstaver, som bare jeg skønner, ja, [329] som jeg ikke engang skønner selv, saasnart der er gaaet en Tid hen.

Hvorledes skulde jeg forklare mig alt dette?

*

Saa gaar der fire Dage, fra Torsdag til Mandag. Mens jeg sidder og læser Aviserne Mandag Aften, giver det pludselig et Sæt i mig, jeg støder paa et Ord, forresten et

ganske almindeligt Ord nede i Avisspalten, som med én Gang gør en usædvanlig Virkning paa mig, og en Række af Ideassociationer begynder at tumle om i mit Hoved. Det var som om det, jeg læste, kaldte paa mig sagte og fjærnt borte, som om det mindede mig om noget; Fornemmelsen var forøvrigt saa kortvarig og saa vag, at jeg nu mere husker end genfornemmer den. Jeg ved blot, at jeg øjeblikkelig saa op fra Avisen, truffen af noget ejendommeligt, og at jeg af bare Forundring sad og holdt Munden aaben. Saaledes fandt jeg mig i det mindste selv siddende bagefter.

Jeg vender mig igen til Avisen. Min Indtryksømhed var nu yderst følsom, hemmelig ophidset, og jeg læste ligefrem begærligt. Da finder jeg et nyt Ord nederst paa Spalten, som med én Gang sætter mig paa Sporet og giver mig Forklaring paa, hvad det er, min Hjerne ubevidst arbejder med; jeg føler og ved det i samme Stund: begge de mystiske Ord forekommer i Historien om Haren.

Nu slænger jeg Avisen, gaar ud paa min Altan og begynder at drive. Havde jeg alligevel læst Historierne? Jeg var ikke længer saa sikker i min Sag, som før; men hvor skulde jeg i saa Fald have læst dem? Jeg gaar og tænker, staar og tænker, sætter mig og tænker, men er lige nær. Idet jeg nu sidder der paa Altanbænken, har jeg hele Rækken af de omtalte Planter og Vækster foran mig; mine Øjne hviler paa et af Bladene, det er takket, jeg blir opmærksom: det ligner et V. Et V.

Ved dette Fund har jeg en heftig Følelse af at være Gaadens Løsning nær, uden at jeg kunde forklare mig, hvori det stak. Nu blev jeg forstyrret: Pigen kom ud paa Altanen og bad fra min Værtinde om nogle af de Aviser, som laa og slængte omkring allevegne inde i mit Værelse. Jeg studser, ser paa Pigen og svarer heftigt: Nej! Pigen har senere fortalt mig, at jeg var svært morsk, da jeg sagde dette Nej. Min Tanke slog øjeblikkelig ned i disse Aviser, Kvisten bøjed sig i min Haand, jeg stod foran Kilden. Jeg vidste fra dette Øjeblik, hvor jeg havde Historien om Haren fra.

[330] Jeg begynder nu at sortere Avisbunkerne; de ligger der hulter til bulter, kanske et Par hundrede Numre, som Tid efter anden hober sig op; blandt de allersidste i den sidste Bunke – naturligvis blandt de allersidste! – fandt jeg endelig *Varden*, et norsk-amerikansk Ugeblad, som udkommer i La Crosse. Der stod Historien.

*

Men jeg plejer jo ikke at læse Skrøner af den Sort, naar jeg finder dem i Aviser? Med Haanden paa Hjærtet: Nej! Og man skal høre i faa Ord, baade hvorfor jeg kom til at læse denne ene, og hvorledes jeg læste den:

Jeg holder ikke *Varden*, jeg holder overhovedet ingen amerikansk Avis. Da nu dette Numer af det fremmede Blad kom til mig sammen med mine øvrige Blade, blev jeg lidt forundret, og jeg tænkte da, at der maatte staa noget til eller om mig i Bladet. Man har nemlig i Amerika været ret flittige til at sende mig en Spalte Skældsord ved Tid og Lejlighed; i Anledning af min Bog om «Amerikas Aandsliv» har jeg ogsaa fem Gange faaet anonyme Trudselsbreve fra Amerika. Saa jeg tænkte altsaa, at der atter var noget i den Retning igære, da man sendte mig dette enkelte Numer af *Varden*.

Men heri tog jeg fejl. Jeg gransker Bladet, og da jeg slet ikke finder noget til mig, giver jeg mig til at læse hvert enkelt Stykke, forat undersøge, om der ikke skulde være noget til mig mellem Linjerne. Saaledes kom jeg da ogsaa til at læse dette om Haren. Men fordi min bevidste Tanke egentlig var optagen af noget andet, nemlig af at finde Angreb paa mig selv, lagde jeg ikke det ringeste paa Sinde, hvad jeg læste; dette forklarer ogsaa, at jeg ikke senere kunde erindre at have læst Skrønen før. Imidlertid maa der altsaa have været en ledig Celle i min Hjerne, som har optaget Historien og gæmt den nøje, lige til den Nat, da den igen aabenbared sig under min Søvn. Og dette forekommer mig at være et Tilfælde af en saa ejendommelig Art, at det er værd Opmærksomhed. –

Men dette er dog ikke alt!

Det forunderligste ved det hele er, at Skrønen ikke er ordret afskrevet paa mine Papirer, men i højeste Grad omkalfatret; hvis det ikke var ubeskedent, vilde jeg endog sige, at den er stærkt forbedret. Jeg har bare benyttet Motivet og et Par Spidser i *Vardens* Udgave; Resten er mit eget. Paa mine Papirer er der ^[331] ikke en eneste Sætning, som ligner Bladets; Paafundet med Spejlet findes heller ikke der. Jeg har derfor ligget om Natten og sovet, og under Søvn rettet et Stykke Prosa, omdannet efter mit eget Hoved en Jagtløgn, som jeg for fire eller seks Uger tilbage har læst bare med Øjnene i en Avis. Og ved den utydelige Overskrift, som begynder med et V, har det rimeligvis været min Hensigt at angive Bladet *Varden* som Kilde for Skrønen. –

Nu den anden Historie, den om Hanen, har jeg faaet fat i den paa lignende Maade? Jeg kan ikke benægte det. Men jeg har gennemgravet min Erindring rigtig nøje, brugt Kneb, forat komme efter det, søgt at forlokke mig, drevet en hel Masse Kunster, forat faa mig selv til at gaa i Fælden; men det har ikke lykkedes; jeg har været for lur. Jeg antager derfor, at jeg virkelig har skrønet paa egen Haand her, hvad ogsaa den selvstændige Overskrift paa dette Papir i – Modsætning til blot

Kildeangivelsen paa det andet – synes at bestyrke. Imidlertid skulde det interessere mig at vide, om nogen anden har læst den før. –

Hvad var nu Forudsætningen for denne natlige Akt? Jeg havde Dagen forud ikke været meget nervøs, men havde alligevel skrevet bare nogle faa Linjer – om en gammel, blind Mand forresten, en Olding, som et Barn kørte med Tømmer; det hele er ikke en fuld Side paa et Brevark. Saa kommer jeg om Aftenen ind paa Molands Kirkegaard og dumper op i et Tankeeksperiment om noget Kød, som skal beskue Gud, gaar derpaa hjemad, pint af nogle brave Menneskers mere eller mindre velvillige Øjekast, hører lidt Sankey-Musik paa Vejen, kommer hjem, spadserer en Stund, gaar tilsengs i en lidt mismodig Stemning, læser noget om Kanal anlæg, tænker i fem Minutter paa en Jesuit og falder i Søvn. Rent vilkaarligen begynder jeg saa i Søvn at slaa mig lystig og drive Spas med en stakkars Hane, som ikke har gjort mig den mindste Fortræd. Ved hvilken hemmelig indre Transaktion kom jeg i denne Tilstand, en Tilstand, som jeg endnu i denne Stund vilde have været fuldstændig uvidende om, hvis jeg ikke saa at sige havde skriftligt Bevis?

Jeg har skrevet til en Læge og spurgt om Sammenhængen. Han vilde vælte Skylden over paa min Fordøjelse. – Kom ikke der! svared jeg; kan fordøje Paraplyer, om det gælder! – Ja, saa var der kanske kommet noget i Uorden i mit Hoved. – Men nu indbilder jeg mig ikke at være meget galere end de ^[332] fleste andre Mennesker. Naar jeg derfor som helt normal og voksen Mand oplever noget sligt som dette, saa har sikkert flere aldeles normale Folk oplevet beslægtede Hændelser; det maa da være kendte Fænomener. Man maa blot ikke blande dem sammen med almindelige Drømme. Jeg for min Part drømmer yderst sjælden, ialfald saa jeg selv ved om det; jeg tror, det kan tælles paa mine Fingre de Gange, jeg har drømt i de sidste ti, tolv Aar. –

Nu sender jeg Sagens Dokumenter til Dr. Brunchorst, forat høre, om han kan løse dens Gaader. Jeg finder virkelig Tilfældet saa meget værd. Rigtignok sætter jeg ikke stort Haab til de to Jagtraad i sportsvidenskabelig Henseende – især siden det ene faktisk er en amerikansk Opfindelse –, tvertimod frygter jeg for, at Jægere af Fag helst vil anbefale mig at holde mig til Jordbrug og Skræddersøm, som jeg altsaa forstaar mig bedre paa. Men det er ikke uden Interesse for mig at faa Forklaring paa, hvad det dog er for en sælsom Virksomhed min Hjerne bedriver i Nattens Mulm og Mørke mig aldeles uafvidende. Efter denne Prøve kan jeg jo slet ikke være tryk for, at jeg ikke en vakker Nat kommer til at skrive Søndagsledere i *Morgenbladet*. Og det vilde dog være for galt.

Man har et gammelt Ord, som siger: Der er mangt skjult i Naturen. For vor Tids nervøse, undersøgende og lyttende Mennesker forbliver færre og færre af Naturens Hemmeligheder skjulte, en efter en bringes de frem til Observation eller Genkendelse. Hos flere og flere Folk, der lever et anstrængt Tankeliv, og dertil er ømtaalige af Gemyt, opstaar der ofte sjælelige Virksomheder af det underligste Slags. Det kan være aldeles uforklarlige Sandsetilstande: en stum, aarsagsløs Henrykkelse; et Pust af psykisk Smærte; en Fornemmelse af at blive talt til fra det fjærne, fra Luften, fra Havet; en grusom, fin Lydhørhed, der bringer én til at lide endog af Suset fra anede Atomer; en pludselig, unaturlig Stirren ind i lukkede Riger, der slaaes op; Anelsen af en forestaaende Fare midt i en sorgløs Stund, – altsammen Forteelser, som har den allerstørste Betydning, men som raa og enkle Høkerhjærner ikke kan fatte. De er ofte for flygtige til at gribes og holdes fast, de varer et Sekund, et Minut, de kommer og gaar som farende Blinklys; men de har trykket et Mærke, afsat en Fornemmelse, før de forsvandt. Og af disse næsten umærkelige ^[333]Mimosebevægelser i Sjælen kan der hos Individder med fornøden Modtagelighed opstaa Tanker, der tilsidst slaar ud i Beslutninger og Gæringer den Dag, da Mimosen skyder Blad.

Jeg kender et Menneske, en absolut sund trediveaarig Landmand, som for tre Aar siden skød sin Nabos Hest, fordi den saa paa ham fra Siden. Mærk: fra Siden. Manden ved ingen anden Grund til sin Gærning end den, at Hestens skæve Blik bored ham sindssygt gennem Nerverne. Da han ikke turde aabenbare denne latterlige Grund til at dræbe et fremmed Dyr, maatte han taale, at hver og en holdt det for et Udslag af simpel Ondskab. Hvorledes vilde nu en saadan Mand tage sig ud i en norsk Roman? Moden for Gaustad! Dette stærke, blussende sunde Menneske moden for Gaustad! Jeg kender bare en Psykolog, som kunde skildre denne Skikkelse; ikke Dostojevski, som gør endog normale Folk abnorme, men Goncourt.

Hvad om nu Literaturen i det hele taget begyndte at beskæftige sig lidt mere med sjælelige Tilstande, end med Forlovelser og Baller og Landture og Ulykkeshændelser som saadanne? Man maatte da ganske vist give Afkald paa at skrive «Typer», – som allesammen er skrevne før, – «Karakterer», som man træffer hver Dag paa Fisketorvet. Og forsaavidt vilde man maaske miste en Del af det Publikum, som læser forat se, om Helten og Heltinden faar hinanden. Men der blev til Gengæld flere individuelle Tilfælder i Bøgerne, og disse forsaavidt kanske mere svarende til det Sindsliv, som modne Mennesker i Nutiden lever. Vi fik erfare

lidt om de hemmelige Bevægelser, som bedrives upaaagtet paa de afsides Steder i Sjælen, den Fornemmelsernes uberegnelige Uorden, det delikate Fantasiliv holdt under Luppen, disse Tankens og Følelsens Vandringer i det blaa, skridtløse, sporløse Rejser med Hjærnen og Hjærtet, sælsomme Nervevirksomheder, Blodets Hvisken, Benpibernes Bøn, hele det ubevidste Sjæleliv. Og da vilde der blive færre Bøger med den billige ydre Psykologi, som aldrig trevler en Tilstand op, aldrig dukker ned i den sjælelige Ransagelse.

Heine fortæller, at han stundom hørte og følte Vingeslag over sit Hoved, naar han skrev. Jeg tror ham paa hans Ord, ja, jeg tror ham bogstaveligt! Turgenjeff har i *Rudin* – rigtignok bare med to Linjer – berørt et underligt Forhold: en ung Pige, som omfavner et Træ. Og det var ikke af almindelig Glæde og heller ikke af Sorg, hun omfavner det. Bjørnson, denne Kæmpe, der strutter af gode Nerver, har i sine *Digte og* ^[334] *Sange* et Digt, der hedder «Gensyn». Dets Indhold er følgende: Han kører en Dag i let Snevejr gennem et Landskab. Da føler han sig overalt omgivet af et Aasyn. En underlig Genkendelsesfølelse bæver gennem ham, han ser sig om, det famler omkring ham; hvor han vender sig hen, hvad han end ser paa, Fjeldene, Skogen, Snestjærnene, som falder paa hans Handske, altsammen blir til Træk og Udtryk i dette Aasyn, og han ser med sit Indre det urimeligste Billede, som under de Omstændigheder kunde opstaa: Billedet af et Menneske, Hans Brecke.

Moden for Gaustad?

Disse Træk er saa langt fra at være abnorme, at de tvertimod skriver sig fra Mænd med sunde og meget stærke Hjærner. Kun i det Øjeblik, disse Træk gennemfor dem som Akt, var der fine og ømtaaligt rørlige Sandsebevægelser paa Spil i deres Indre. Det var hverken Drøm eller Virkelighed: det var et Sekund fyldt af ubevidst Fornemmelse af Væsensslægtskab med Naturen.

Denne vidunderlige Fornemmelse kan man ogsaa træffe Mennesker, som har følt et Øjeblik ved Nattetide i en dyb Skog eller paa et Baadhvælv.

Der skrives just i disse Dage om en ny «Sygdom»: Kærlighed til Solen. Jeg tror ogsaa paa denne nye «Sygdom» – bogstaveligt. Og jeg gør det saa meget heller, som jeg selv har iagttaget og allerede for to Aar tilbage omtalt den selvsamme Tilstand i et Brev til Erik Skram. Det var mit Held, at jeg dengang meddelte mig til en Mand som ham; de fleste andre vilde vel have leet mig ud; for der er en Mængde Mennesker, som er saa kloge. Men denne Kærlighed til Solen er den samme navnløse Anelse af Blodsforvandtskab med Alskabningen ...

Efterhvert som Tiden gaar, tør der hos de finest mærkende Mennesker opstaa flere og flere Sjælsfænomener af ualmindelig Natur; man kan forsaavidt ingen Grændse sætte for disses Vilkaarlighed. Eller de opstaaer ikke nye; man blir blot mere følsom til at opdage dem. Men Literaturen, den har hovedsagelig havt to Slags Mennesker: kloge og gale – allesammen «Typer». Er der da en Person, hos hvem der er iagttaget sjælelige Ekstraforteelser, saa sendes han enten til Gaustad eller til Hospitalet. Men er der en Mand, som skyder en Hest, saa gør han det af simpel Ondskab. Ti giver Forfatteren ham «typisk» Bøder og Straf. Og kloge Læsere klapper i Hænderne.

Knut Hamsun.

Knut Hamsuns *Fra det ubevidste Sjæleliv* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no